

KINNITATUD

Välisvahendite osakonna juhataja
13.09.2023 otsusega nr 1-24/136
„Perioodi 2021–2027 Euroopa Sotsiaalfondi
meetme „Kodanikuühiskonna mõju
suurendamine ja arengu toetamine“ vormide
kinnitamine“
LISA 1

Toetatavate tegevuste tegevuskava perioodil 01.01.-31.12.2026¹

1. Toetatav tegevus 2.1: Süsteemse kogukonnapõhise laste ja noorte kaasamismudeli arendamine

1.1. Alategevus: Arenguprogrammi välja töötamine ja läbi viimine

1.1.1. Arenguprogrammi välja töötamine

Arenguprogramm töötati välja 2024. aastal ning viidi esimest korda ellu 2025. aasta esimeses pooles. Pärast programmi esmast läbiviimist kutsus elluviija 2025. aastal kokku 2024. aasta alguses moodustatud töögrupi (edaspidi AP töögrupp), kes oli koostanud arenguprogrammi esialgse mudeli. AP töögrupp on kaasatud erinevad projekti seisukohalt olulised osapooled. - kaasamiseksperit, maakondlike arenduskeskuste (edaspidi MAK) vabaühenduste konsultant, MAK koordinaator, kaardistuseksperit, koolituseksperit ning KÜSKi esindaja. AP töögrupi töös saavad kaasa rääkida ka nn vabakuulajad, kellele on antud juurdepääs töögrupi dokumentidele ja võimalus soovi korral osaleda tööprotsessis. Vabakuulajate roll on anda tagasisidet töögrupi tegevusele ning esindada noorte huve. Vabakuulajaks olemise võimalus on antud üle-eestilistele noorteorganisatsioonidele, erinevate vabaühenduste esindajatele ja Siseministeeriumi esindajale.

Pärast arenguprogrammi esmakordset läbiviimist 2025. aastal hindas AP töögrupp läbiviija (Teaduse ja Kultuuri SA Domus Dorpatensis) ettepanekuid, osalejate tagasisidet ning muid arenguprogrammi käigus kogunenud sisendeid. Saadud tagasiside põhjal koostas AP töögrupp muudatusettepanekud hanke tehnilise kirjelduse jaoks, et ette valmistada ajakohastatud arenguprogramm, mille läbivad järgmised vabaühenduste nõustamisega tegelevad isikud. Peamine erinevus võrreldes 2025. aasta arenguprogrammiga oli sihtrühma laiendamine. AP töögrupp leidis, et sarnase programmi korraldamine samadele osalejatele oleks ebatõhus ning senised MAK vabaühenduste konsultandid (kes osalesid esimeses programmis) vajavad pigem sarnaste teadmistega partnereid oma maakondlikes töövõrgustikes. Ka TATi punkt 2.1.3.1.2. rõhutab võrgustikutöö olulisust. Tänu sellele tegi töögrupp ettepaneku luua MAK konsultantide arenguprogrammi kõrvale uus versioon, ilma varasemat versiooni tühistamata, mille läbiksid maakondades tegutsevad osapooled, kes puutuvad töös kokku vabaühendustega ja saavad rakendada omandatud kaasamisoskusi oma võrgustikes. Selline lähenemine toetab paremat koostööd MAK vabaühenduste konsultantidega ning suurendab teadlikkust maakondades. Oluline aspekt on ka teadmiste suurem levik ja maakondade jätkusuutlikkus antud teemas.

---

¹ Näidatakse perioodi algus- ja lõppkuupäev.

2025. aasta lõpus koostab ja viib elluviija läbi riigihanke, mis põhineb AP töögrupi kaardistuseksperdi koostatud tehnilisel kirjelduse. Hanke eesmärk on leida teenusepakkuja, kes pakuks maakondades koolitus- ja arendustegevusi organisatsioonide ning kohalike omavalitsuste töötajatele, kelle tööülesannete hulka kuulub kodanikuühiskonna organisatsioonide nõustamine, kogukondade kaasamine ja neile teabe jagamine (nt meetme nõustajad, kogukonnaspetsialistid, arenguspetsialistid jm). Arenguprogrammi läbinud oskab kvaliteetselt nõustada kogukondi, vabaühendusi ja kohalikke omavalitsusi, viia läbi proaktiivseid tegevusi laste ja noorte ühiskondlikku ellu kaasamiseks ning edendada kohaliku tasandi osapoolte koostööd kohaliku elu küsimustes. Arenguprogrammi ajakohastatud lähteülesanne valmib 2025. aasta lõpuks. 2025. detsember kuulutatakse välja hange programmi teistkordseks läbiviimiseks. Teenusepakkuja alustab tööd 2026. aasta veebruaris.

2025. aastal leiti elluviijale raamhankega teenusepakkuja, kes korraldab projekti raames õppereise. Hanke võitis Reisieksperdi AS, kellega sõlmiti leping õppereiside korraldamiseks minikonkursside alusel kuni 2028. aastani. AP töögrupp hindas 2025. aastal toimunud õppereisi Portugali väga väärtuslikuks ning leidis, et ka järgnevatel aastatel tuleks laste ja noorte kaasamispraktikaid Euroopas vaadelda laiemalt, mitte üksnes üksikute näidete või mudelite kaudu. Portugal valiti õppereisi sihtriigiks, kuna seal on välja kujunenud hästi toimiv KOV-ide ja vabaühenduste koostöömudel, kus noorte osalus on selgelt strateegiline prioriteet ning noortevolikogudel ja kogukondlikel algatustel on reaalne mõju otsustusprotsessidele. Õppereis andis võimaluse näha, kuidas kasutatakse usalduspõhist koostööd, mitterahalist toetust ja kogukonnaruumi noorte kaasamiseks viisil, mis pakub Eestile väärtuslikku võrdlus- ja õppematerjali. Samuti võimaldas Portugali kogemus kriitiliselt peegeldada Eesti tugevusi (nt noorsootöö professionaalsus ja süsteemsus) ning koguda sisendit projekti. 2025. aastal koos AP töögrupiga tegevussuuna sihtrühma vajadusi analüüsid kujunes arvamus, et on oluline kohtuda erinevate kohalike omavalitsustega, kus vastavad mudelid toimivad, ning arvestada laiemalt nii kohalikku konteksti, osapooli, etnilist tausta kui ka ühiskondlikke norme. Ilma nende aspektideta on keeruline teha sisukaid võrdlusi ja hinnata, kas sarnased mudelid võiksid toimida ka Eestis. Selline võrdlusmoment on väärtuslik, sest aitab mõista senist praktikat ning täiendada seda õppereisil saadud kogemuste põhjal.

AP töögrupp tegi ettepaneku kavandada 2026. aasta õppereis Soome, kuna see riik on rahvusvaheliselt tunnustatud eeskuju noorte süsteemse kaasamise, kogukonnapõhise valitsemise ning avaliku sektori ja kodanikuühiskonna partnerluse arendamisel. Soomes on seadusega tagatud noorte osalus kohaliku tasandi otsustusprotsessides (noorte nõukogude süsteem), mis loob tugeva aluse demokraatlike hoiakute ja osalusvõime kujunemiseks juba varases eas. See kogemus toetab otseselt TAT tegevuste eesmärki – tõsta noorte teadlikkust ja oskust ühiskonnas aktiivselt kaasa rääkida ning tugevdada vabakonna suutlikkust noori oma tegevusse kaasata. Lisaks iseloomustab Soomet regionaalselt tasakaalustatud kogukonnatöö ja partnerluspõhine juhtimismudel, mis aitab leida lahendusi kohaliku arengu ja kodanikuühiskonna koostöö edendamiseks ka hajaasustusega piirkondades. Õppereis võimaldab tutvuda nii avaliku sektori kui ka vabakonna koostöövormidega, sealhulgas noorsootöö, sotsiaalse innovatsiooni ja kogukonnapoliitika lõimimise praktikatega. Soome lähenemine on Eestiga võrreldavas kontekstis toimiv ja rakendatav, võimaldades õppida praktilisi mudeleid, mida saab kohandada Eesti maakondlike konsultantide ja vabaühenduste tegevusse. Samuti toetab Soome kogemus TAT horisontaalsete põhimõtete – võrdsete võimaluste, ligipääsetavuse ja regionaalse tasakaalu – rakendamist ning aitab tugevdada Eesti kodanikuühiskonna süsteemset võimekust noorte kaasamisel.

Projekti kasuteguri suurendamiseks on oluline kasvatada proaktiivselt läbi erinevate tegevuste valdkonna võrgustikku. Projekti raames on juba praegu tekkinud projekti tegevuste kaudu võrgustik, kelle aktiivse kaasamise kaudu on tekkinud ka nende omavahelised tegevused,

koostööettevõtmised näideteks saab tuua mitmeid koosloomesündmusi, Jõgeva- ja Viljandimaa kogukondade ja noorte häkatoni piloot jne. Sellepärast osalevad õppereisil projekti töögruppide liikmed, arenguprogrammi osalejad ja MAK konsultandid. Õppereisil osaleb kokku 30 inimest. Tegevusega kogutakse sisendit TAT tegevuste 2.1 (süsteemse kogukonnapõhise laste ja noorte kaasamismudeli arendamine), 2.2.3.1 (maakondlike koolitus- ja arendustegevuste korraldamine ja läbiviimine) ning 2.2.3.2 (noortele suunatud teadlikkust tõstvate kohtumiste ja sündmuste korraldamine) ettevalmistamiseks ja elluviimiseks.

Samuti on õppereisi eesmärk luua sidemed Soome kohalike omavalitsuste ja vabaühendustega, vahetada parimaid praktikaid ning arendada kontakte rahvusvahelisel tasandil. Iga osaleja koostab õppereisi käigus refleksiooni ja esitab seejärel omapoolse ülevaate. Projektijuht koondab kokkuvõtted ja esitab järeldused erinevatele huvigruppidele.

2026. aastal korraldatakse maakondlike arenduskeskuste (MAK) vabaühenduste konsultantide kogemusreisid Eestis, mille eesmärk on suurendada nõustajate oskust märgata ja rakendada erinevates piirkondades toimivaid kaasamissüsteeme ja algatusi. Kogemusreisid viiakse läbi paikvaatlusena, kus osalejad tutvuvad kahepäevaste külastuste käigus kahe maakonna heade praktikate, koostöövormide ja kohalike võrgustikega. 2026. aastal toimub kaks kogemusreisi – esimene kevadel (10.-11. märts 2026) ja teine sügisel (15.-16. September 2026). Õppereiside käigus keskendutakse maakondade vahelise kogemuste vahetamisele, võrgustumisele ja parimate näidete kogumisele, mida saab kasutada nii arenguprogrammi sisu arendamisel kui ka TAT-i tegevuste 2.1 ja 2.2 elluviimise toetamisel.

Kogemusreisid aitavad tugevdada maakondlike konsultantide ja kohalike omavalitsuste vahelist koostööd, toetavad regionaalset tasakaalustatud arengut ning panustavad horisontaalsete põhimõtete rakendamisse, tuues esile kohaliku tasandi kogukonnapõhiseid lahendusi, mis edendavad noorte ja vabakonna kaasamist kodanikuühiskonna arendamisse.

1.1.2. Arenguprogrammi läbiviimine

Detsember 2025 korraldab elluviija koostöös RTK-ga riigihanke, mille tulemusel leitakse teenusepakkuja järgmisel kahel korral (2026 ja 2027. aastal) arenguprogrammi läbiviimiseks. Teenusepakkuja viib tegevuse ellu 2026. aasta veebruarist maini ning korraldab jätkukohtumise hiljemalt 2026. aasta septembriks. Arenguprogrammis osalevad mõlemal aastal 20 sihtrühma esindajat (kokku 40 inimest), kelleks on peamiselt kohalike omavalitsuste töötajad ning teised vabaühenduste ja kogukondadega igapäevaselt kokku puutuvad spetsialistid. Programmi sisu ja ajakava täpsustatakse koostöös osalejatega, et leida arenguprogrammi täpsed läbiviimise ajad.

Pärast programmi 2026. aastal läbiviimist analüüsib teenusepakkuja koostöös projektimeeskonnaga AP töögrupi poolt väljatöötatud hindamismetoodika alusel programmi tulemuslikkust, sh osalejate tagasisidet, õpiväljundeid ning arenguvajadusi. Analüüsi põhjal tehakse ettepanekud programmi sisuliste ja metoodiliste muudatuste sisseviimiseks, et tagada tegevuse vastavus TAT-i peatüki 2.1 eesmärgile – toetada noorte süsteemset kaasamist kogukonnapõhisesse kodanikuühiskonda ning tugevdada kohaliku tasandi osapoolte koostööd kohaliku elu küsimustes. Täiendatud programm viiakse uuesti läbi 2027. aastal järgmistele sihtrühma esindajatele (20 inimest), tagades teadmiste järjepidevuse ja metoodika arengu vastavalt hindamistulemustele.

1.1.3. Arenguprogrammi hindamine

Arenguprogrammi vahehindamist vastavalt AP töögrupi koostatud hindamismetoodikale hindab arenguprogrammi läbiviija koostöös projektimeeskonnaga. Hindamismetoodikat kasutatakse arenguprogrammi eesmärgipärasuse ja tulemuslikkuse hindamiseks. Eelkirjeldatud osapoolte hindamisest tehakse kokkuvõte. Kokkuvõte valmib 2026. aasta IV kvartali lõpuks. Projekti tegevussuundade eesmärgipärasust, tulemuslikkust ja tõhusust hinnatakse kui ühte tervikut, kus hindaja muuhulgas toob välja nii õnnestumised kui kitsaskohad. Hindajaks on valdkonna ekspert, kes ei ole projekti tegevusega muus mõttes seotud, tagades objektiivsuse. Hindaja vaatab üle kogu tegevuse projektiüleselt ja tegevussuundade kaupa ning kujundab oma arvamuse saadud materjalide põhjal. Hindaja koostab 2026. aasta lõpuks raporti, mis avaldatakse KÜSK kodulehel. Protsessi korratakse 2028. aastal, mil hindaja kujundab enda lõpliku hinnangu projekti tegevuse, eesmärgipärasuse, tõhususe ja tulemuslikkuse osas.

Tabel 1. Tegevustega seotud näitajad

Toetatava tegevuse näitaja nimetus ²	Siht-tase (2024)	Siht-tase (2029)	Alategevuse väljundid ³ tegevuskava perioodil	Alategevuste väljundite arv tegevuskava perioodil	Selgitus
Koolitustel osalejate arv	20	60	Koolitustel osalejate arv	20 (40)	Vabaühenduste nõustamisega kokkupuutuvate töötajate osaluskordade arv arenguprogrammis. (2023-2026 kumulatiivselt 40)
			Õppereis	1	Arenguprogrammis osalejate, kodanikuühiskonna konsultantide ja maakondliku kodanikuühiskonna nõustamisteenusega seotud isikute ja projekti töögrupi liikmete ühine õppereis Soome.

² Näitaja nimetus on sätestatud TAT-is.

³ Väljundid on alategevuste konkreetset, mõõdetavad tulemid (nt koolituste arv, koolitatud inimeste arv, analüüs, veebileht jne)

			Eestisisene kogemusreis	2	Eestisesed kogemusreisid MAK vabaühenduste konsultantidele, et nad oma maakonna häid praktikaid tutvustaksid. Mõõdame kogemusreiside arvu.
--	--	--	-------------------------	---	--

2. Toetatav tegevus 2.2: Laste ja noortega tegelevate vabaühenduste kaasamis- ja osalemisoskuste tõstmine.

2.1. lategevus: Maakondlike koolitus- ja arendustegevuste korraldamine ja läbiviimine.

2.1.1. Maakondlike koolitus- ja arendustegevuste ette valmistamine ja välja töötamine

2025. aastal koostas SA Mõttekoda Praxis elluviija tellimusel dokumendi „Maakondlike vabaühenduste laste ja noorte kaasamisoskuste tõstmise kontseptsioon“, milles on põhjalikumalt analüüsitud kogu tegevussuuna olukorda Eestis ning valdkonna arendamisega seotud väljakutseid. Dokumendi viimases osas on esitatud ka ettepanekud, kuidas olemasolevat olukorda parandada ja arendada. Loodud kontseptsioonile andis omapoolse tagasiside elluviija moodustatud ekspertide töögrupp (edaspidi MK töögrupp). MK töögruppi on kaasatud erinevad projekti seisukohalt olulised osapooled. Töögrupis on esindatud kaasamiskspert, maakondlike arenduskeskuste (edaspidi MAK) vabaühenduste konsultant, MAK koordinaator, kaardistusekspert, koolitusekspert ja KÜSKi esindaja. MK töögrupi töös saavad kaasa rääkida ka nn vabakuulajad, kellele on antud juurdepääs töögrupi dokumentidele ning võimalus soovi korral osaleda tööprotsessis. Vabakuulajate roll on anda tagasisidet töögrupi tegevusele ja esindada noorte huve. Vabakuulajaks olemise võimalus on antud üle-eestilistele noorteorganisatsioonidele, vabaühendustele ning Siseministeeriumi esindajale. Selline kontseptsioonile ja osapoolte kaasamisele tuginev lähenemine on kooskõlas TAT peatükiga 2.2 Laste ja noortega tegelevate vabaühenduste kaasamis- ja osalemisoskuste tõstmine, mis eeldab sekkumiste kavandamist olemasoleva olukorra analüüsile tuginedes ning partnerite süsteemset kaasamist.

Tuginedes nimetatud kontseptsioonile kujundas kirjutas MK töögrupi kaardistusekspert koostöös MK töögrupiga oma tegevuskava projekti käesoleva tegevussuuna edasise tegevuse osas. Tegevuskava annab ülevaate planeeritavast tegevusest aastal 2026–2028. Töögrupi hinnangul ei ole võimalik kõigi kontseptsioonis toodud suuniste ja ettepanekutega projekti raames tegeleda, kuna osa neist eeldab lahendusi teiste osapoolte, näiteks kohalike omavalitsuste või haridusasutuste tasandil. Seetõttu võttis töögrupp kontseptsioonist välja need ülesanded, mis kattuvad otseselt projekti eesmärkidega ja on võimalik projekti tegevustesse integreerida. MK töögrupp peab oluliseks inimeselt-inimesele lähenemist, pakkudes sihtrühmale tuge mentorluse ja heade näidete levitamise kaudu. Samuti leiab töögrupp, et oluline on koondada tööriistad ja materjalid ühte kohta, et sihtrühmal oleks lihtne leida viiteid ja võimalusi oma kompetentsi tõstmiseks. Sellest lähtuvalt pakub töögrupp välja kolm suuremat tegevust, mille alla koonduvad väiksemad tegevused: tööriistakasti platvormi loomine mtyabi.ee veebilehele; häkatonide korraldamine sihtrühmale, mille käigus tutvustatakse platvormi ja tuuakse see sihtrühmale lähemale; laiapõhjaline kommunikatsioonikampaania

kahele sihtrühmale (vabaühendused ja noored), mille eesmärk on populariseerida nii platvormi kui ka laste ja noorte osalust kodanikuühiskonnas. Need valikud toetavad otseselt TAT punkti 2.2.3.1.1 eesmärki arendada vabaühenduste võimekust lapsi ja noori oma tegevustesse kaasata ning TAT punkti 2.2.3.2.1 eesmärki tõsta noorte teadlikkust kodanikuühiskonna olemusest ja osalusvõimalustest – tööriistad, praktilised formaadid (häkatonid) ja kommunikatsioonikampaania on kontseptsiooniga kooskõlas olevad teostusviisid.

Kogukonnapraktika programm (edaspidi KKP) on üks projekti keskseid praktilisi tööriistu vabaühenduste laste ja noorte kaasamisoskuste arendamisel. Programm pakub noortele võimaluse mõista kodanikuühiskonna toimimist, omandada mitteformaalse õppe kaudu kodanikuühiskonnas osalemise kogemust, kogukonnatunnet ja panustada kohaliku elu arengusse koostöös vabaühendustega. 2025. aastal viis MTÜ Kogukonnapraktika juht Mirell Merirand läbi põhjaliku Kogukonnapraktika programmi analüüsi ning esitas ettepanekud, kuidas muuta kogukonnapraktika kontseptsiooni laiemalt kättesaadavaks ning anda vabaühendustele suurem roll nn „esimese sammu tegijatena“.

2026. aastal liitub Mirell Merirand MK töögrupi juurde töögrupis hakatakse kogukonnapraktika tööriista, kui ühte olulisemat tööriista ja Vabakonna Akadeemiat ehk VABAK arendama. Nii kogukonnapraktika platvormi arendus kui ka VABAK tööriistakasti täpne disain ja elemendid teostatakse hankelepingu raames ja MK töögrupiga koostöös. MK töögrupis osalemine võtab ajaressurssi, selle kompenseerimiseks on MK töögrupi liikmetele planeeritud käsunduslepingu alusel tunnitasu 13.3 € (bruto). Ajaliselt on planeeritud MK töögrupi liikme töömahuks 15 tundi kuus, käsunduslepingud sõlmitakse 2026. aasta veebruarist novembrini (k.a.). MK töögrupi suuruseks on kaheksa inimest neist kuue liikmega sõlmitakse käsundus- või töövõtulepingud. Kaks MK töögrupi liiget on käesoleva projekti projektijuht ja -spetsialist, kellele on kõnealuse töögrupi töös osalemine töölepinguliselt projektis kokku lepitud. Sellest aastast liitub MK töögrupiga Mirell Merirand, kes alustab täpsemat kogukonnapraktika tööriista arendust ning räägib VABAK platvormi kujundamisel kaasa koos MK töögrupiga Mirelli töötunnid nimetatud perioodil on kokku lepitud 80 tundi kuus. Tunnihinde maksumus jääb samaks, mis teistel töögrupi liikmetel. KKP arendamine on otseselt seotud TAT punktiga 2.2.3.1.1, mis seab eesmärgiks vabaühenduste võimekuse arendamise laste ja noorte kaasamisel, ning toetab TAT punkti 2.2.3.2.1 eesmärki tõsta noorte teadlikkust kodanikuühiskonnast läbi praktilise kogemuse.

2026. aasta I kvartali lõpuks valmistab elluviija ette kaheosalise riigihanke projekti „Kodanikuühiskonna mõju suurendamiseks ja arengu toetamiseks“ raames. Hanke I osa eesmärk on luua elluviija hallatavale veebilehele mtyabi.ee Vabakonna Akadeemia (VABAK) digiplatvorm, mis koondab kodanikuühiskonna ja vabakonna arengut toetavad kooolitus- ja arendustegevused ühtsesse keskkonda. Platvormi sihtrühmaks on vabaühendused, noored, noorte juhendajad, kohalike omavalitsuste töötajad ning MAK konsultandid. Tegemist on varasematel aastatel tööriistakastina käsitletud tegevussuuna edasiarendusega, mis võimaldab sihtrühmal süsteemselt täiendada oma teadmisi ja oskusi. Platvorm ei loo valdavalt uusi lahendusi, vaid koondab olemasolevaid häid praktikaid ja tööriistu; uute lahenduste loomise vajaduse otsustab MK töögrupp ning nende väljatöötamise viib läbi hanke tulemusena leitud teenusepakkuja. VABAK platvormi loomine ja arendamine on kooskõlas TAT punktiga 2.2.3.1.1, mis rõhutab vabaühenduste võimekuse tõstmist laste ja noorte kaasamisel, ning toetab TAT punkti 2.2.3.2.1, kuna platvormi kaudu suureneb noorte ja juhendajate ligipääs osalust toetavale teabele ja õppematerjalidele.

Hanke II osa puudutab kogukonnapraktika.ee platvormi uuendamist, mis on projekti keskne tööriist noorte ja vabaühenduste vahelise koostöö toetamiseks. Kogukonnapraktika on tihedalt seotud projekti eesmärkidega ning selle olulisust rõhutavad nii Mõttekoda Praxise koostatud

„Maakondlike vabaühenduste laste ja noorte kaasamisoskuste tõstmise kontseptsioon“ kui ka MK töögrupi ja kaardistuseksperdi sisend. 2025. aastal valmis KKP mudeli hetkeseisu kaardistus koos ettepanekutega, kuidas muuta kogukonnapraktika metoodika laiemalt kättesaadavaks ning anda vabaühendustele võimalus olla noorte kaasamisel n-ö „esimese sammu tegijad“. Projekti raames muutub kogukonnapraktika võtmetähtsusega sekkumiseks, mistõttu lisatakse KKP platvormile projektiga seotud tööriistad, funktsioonid ja juhendmaterjalid, mis siduvad selle otseselt VABAK keskkonna ja seal pakutavate võimalustega.

KKP platvormi arendamine toetab samamoodi TAT punkti 2.2.3.1.1 eesmärki suurendada vabaühenduste valmisolekut ja oskusi lapsi ja noori kaasata ning TAT punkti 2.2.3.2.1 sihti laiendada noorte teadmisi kodanikuühiskonna võimalustest praktilise kogemuse kaudu.

Hankedokumentide ettevalmistus koostöös RTK-ga toimub 2026. aasta I kvartalis, hange kuulutatakse välja 2026. aasta II kvartalis ning teenusepakkuja(d) alustavad tööd 2026. aasta augustis. Hanke tulemuste alusel alustatakse tehnilise arenduse, sisulise metoodika ning kasutajateekondade kavandamisega. Platvormide arendustööd toetavad projekti üldeesmärki luua süsteemne, metoodiliselt ühtne ja üleriigiliselt toimiv laste ja noorte kaasamismudel ning tõsta vabaühenduste võimekust noori oma tegevustesse kaasata. Sellega panustatakse TAT peatüki 2.2 üldeesmärki suurendada laste ja noorte osalust kogukonna- ja ühiskonnaelus ning luua ühtne raamistik sekkumiste rakendamiseks kõigis maakondades.

Kogukonnapraktika mudelis toimuvad arengud ka tegevusmudelis. Aasta jooksul arendatakse süsteemselt koolide, vabakonna ja noorte koostööd ning igasse maakonda määratakse tugiisik, kelle ülesanne on toetada sädeinimesi, koolide juhendajaid ja vabaühendusi KKP rakendamisel ning tagada tõhus koostöö maakondliku võrgustiku tasandil. Koostööd tehakse noortevolikogude, õpilasesinduste ja noortekeskustega, et kaasata tegusaid noori ning kasvatada nende oskust ja motivatsiooni kogukonnapraktika elluviimisel kaasa lüüa. Maakondliku tugistruktuuri ülesehitamine toetab TAT punkti 2.2.3.1.1, mille kohaselt tuleb tugevdada vabaühenduste koostööd koolide ja noorte struktuuridega, ning aitab ellu viia TAT punkti 2.2.3.2.1, luues noortele mitmekesiseid osalusvõimalusi.

KKP nähtavuse ja kasutuse suurendamiseks seotakse programm tihedalt kampaaniaga #kaasanoori, mis tõstab esile kogukonnapraktika võimalusi koolides ja kogukondades ning väärtustab sädeinimesi. 2026. aastal arendatakse edasi kogukonnapraktika.ee platvormi, kuhu lisatakse uusi funktsioone, sealhulgas vabaühenduste kalender „Kutsu mind kooli“, e-tundide keskkond juhendajatele ja noortele, koolide ja vabaühenduste profiilide haldamise võimalus, vabatahtlikke ja organisatsioone ühendav kuulutuste süsteem ning automaatne tunnistus KKP läbimise kohta. Platvormile luuakse ka VABAK tööriistakasti ala koos juhendmaterjalide ja praktiliste näidetega. Regulaarse infovahetuse tagamiseks koostatakse kaks sihtrühmapõhist infokirja – üks vabaühendustele ja teine koolidele – ning koolides viiakse läbi vabatahtliku töö festivalid, kus tutvustatakse KKP võimalusi ja vabaühenduste tegevust. Tegevuste tulemusena suureneb KKP platvormi kasutajate arv, tihenevad koolide ja vabaühenduste koostöösuhted ning kasvab noorte teadlikkus kodanikuühiskonna võimalustest. Need tegevused toetavad TAT punkti 2.2.3.1.1 (vabaühenduste kaasamisoskuste ja koostöövõimekuse suurendamine) ning TAT punkti 2.2.3.2.1 (noorte teadlikkuse ja huvi tõstmine kodanikuühiskonnas osalemise vastu) nii info- kui kogemuslikul tasandil.

2.1.2. Maakondlike koolitus- ja arendustegevuste läbi viimine

Häkatonide formaadi kasutamine on kooskõlas TAT punktidega 2.2.3.1.1 ja 2.2.3.2.1, pakkudes vabaühendustele ja noortele ühist praktilist ruumi lahenduste loomiseks ning suurendades nii kaasamisoskusi kui noorte osalusvalmidust.

Hanke tulemusena korraldab teenusepakkuja 2026. aastal kokku viis (5) häkatoni, mis annavad metoodilise raamistiku ja praktilise töövormi kogu tegevussuuna sisu avamiseks. Aastatel 2027–2028 korraldatakse täiendavalt kümme (10) häkatoni, mis kasvatavad tegevuse mõju iga maakonna kontekstis ning annavad projekti lõpuks kokku viisteist (15) praktilist väljundit. Häkatonid on kavandatud kui paindlikud, mitmeastmelised arendus- ja ideeloomepäevad, kus noored ja vabaühendused töötavad koos välja lahendusi oma kogukonna tegelikele väljakutsetele — olgu selleks noorte vähene osalus, vabatahtlike nappus või uute koostööformaatide vajadus.

Häkatonide sisu keskmes on VABAK platvormi kasutamine ja tutvustamine: iga häkaton käsitleb praktiliselt, kuidas VABAKi tööriistu kasutada vabaühenduse või noortemeeskonna tegevuste planeerimiseks, rollide jagamiseks, mentorluse saamiseks või uute ideede testimiseks. Samuti on oluline roll kogukonnapraktika (KKP) sidumisel häkatonite metoodikaga — noored, sädeinimesed ja juhendajad saavad ühiselt mõtestada, kuidas praktikavõimalusi luua, kuidas kaasata noori sisukalt ning kuidas rakendada KKP kontseptsiooni laiema piirkondliku noorte kaasamise süsteemis.

Iga häkaton lõpeb lahenduste esitlemisega, millele järgneb mentorlusetapp ja kontaktide loomine. Suur rõhk on võrgustumisel: osalejatele jääb alles teadmine, kellega oma maakonnas koostööd teha, millised vabaühendused või noortelalgatused tegutsevad, milliseid oskusi neil on vaja ning kes saab pakkuda juhendamist ja tuge. Häkatonid soodustavad uute meeskondade teket, aitavad noortel mõista kohalikke vajadusi ja annavad vabaühendustele praktilise kogemuse noortega koos ideid luua.

Lisaks annavad häkatonid osalejatele ülevaate, kuidas liikuda ideest rakenduseni, kuidas kaasata noori otsustusprotsessi ning kuidas kasutada nii VABAKi kui kogukonnapraktika ressursse uute algatuste elluviimisel. Häkatonid teenivad ühtlasi ka projekti laiemat eesmärki — luua üleriigiline ja piirkondlikult toimiv koostöövõrgustik, mis toetab laste ja noorte süsteemset kaasamist ning kasvatab vabaühenduste suutlikkust tegutseda noortega partnerluses. Selline järjepidev häkatonide programm aitab ellu viia TAT 2.2.3.1 ja 2.2.3.2 alameesmärke, suurendades nii vabaühenduste kui noorte tegelikku osalust kaasamise ja kogukonnategevuste kujundamisel. Häkatonid, mille sihtrühmaks on noored, kogukonnad ja vabaühendused ning sisus kasutatakse Vabakonna Akadeemia tööriistu on projekti mõistes koolitus- ja arendustegevuste programm vabaühendustele, mis on toetatava tegevuse 2.2 väljundnäitaja, milleni tuleb jõuda projekti lõpuks.

2026. aastal alustab elluviija ettevalmistustega riigihanke läbiviimiseks, mille eesmärk on leida teenusepakkuja mudeliprojekti tegevussuuna laiapõhjaliseks kommunikatsiooniks. Kampaania fookus on laste ja noorte kaasamise väärtustamine ning ühiskonnas teadlikkuse suurendamine sellest, kuidas vabaühendused ja kogukonnad saavad noori oma tegevustesse kaasata. MK töögrupi hinnangul on oluline, et kampaania tooks esile häid näiteid, jagaks usaldusväärset infot ning toetaks nii noori kui vabaühendusi praktiliste võimaluste ja tööriistade tutvustamisel. Projekti temaatikat ühendab märksõna #kaasanoori, mis on kujunenud nii tegevuste kui sõnumi keskseks raamistikuks.

Kampaania sihtrühmad on noored ja vabaühendused. Noortele suunatud tegevused aitavad mõista kodanikuühiskonna olemust ja selles osalemise viise, vabaühendustele pakutav

kommunikatsioon toetab nende võimekust noori oma tegevusse kaasata ning aitab avada praktika- ja osalusvõimalusi. Kampaania on tihedalt seotud nii VABAK platvormi kui Kogukonnapraktika (KKP) programmi eesmärkidega, toetades tööriistade kasutuselevõttu ja praktilise teabe jõudmist kõigi sihtrühmadeni.

Kampaania viiakse ellu kolmes etapis, et tagada järjepidev ja mõjus lähenemine. 2027. aasta teisel poolel toimub kampaania avafaas „suur laine“, mil tutvustatakse põhiteemasid, jagatakse häid näiteid ning antakse ülevaade osalusvõimalustest ja tööriistadest. 2028. aasta I ja II kvartal kestab „stabiilne kohalolu“, mis keskendub regulaarsele sisuloomele, kogemustlugude esiletoomisele ning VABAK ja KKP rakendamise toetamisele ning häkatonide tutvustamisele. 2028. aasta II kvartali lõpust kuni III kvartali lõpuni viiakse läbi kampaania „lõpulaine“, mis võtab kokku saavutused ja suurendab loodud lahenduste nähtavust.

Kampaania toetab VABAK platvormi lansseerimist ja kasutuselevõttu, jagades teavet platvormi funktsioonide, juhendmaterjalide ja tööriistade kohta. Samuti toetab kampaania KKP rakendamist, tuues esile kogukonnapraktika väärtused, sädeinimeste rolli ning võimalused, kuidas koolid ja vabaihendused saavad noortega sisukalt koostööd teha. Kampaania aitab populariseerida ka häkatone, mis on üheks peamiseks metoodiliseks töövormiks noorte kaasamisel ja piirkondlike lahenduste väljatöötamisel.

Kokkuvõtvalt toetab kampaania kogu tegevussuuna tulemuste saavutamist, tugevdades noorte osalust, suurendades vabaihenduste teadlikkust ning aidates kujundada ühtset arusaama laste ja noorte kaasamisest kui loogilisest ja väärtuslikust tegevusest igas kogukonnas. Kampaania loob nähtavuse nii loodud platvormidele (VABAK, KKP) kui ka praktilistele eeskujudele, mis aitavad kaasa tegevussuuna mõjule ja jätkusuutlikkusele. Kommunikatsioonitegevused toetavad eeskätt TAT punkti 2.2.3.1 ja 2.2.3.2 ning nende alampunkte, mille fookus on vabaihenduste ja noorte teadlikkuse tõstmine kodanikuühiskonna võimalustest, osalusmustrite kujundamine ning vabatahtliku tegevuse väärtustamine.

2.1.3. Maakondlike koolitus- ja arendustegevuste hindamine

Projekti tegevussuundade eesmärgipärasust, tulemuslikkust ja tõhusust hinnatakse kui ühte tervikut, kus hindaja muuhulgas toob välja nii õnnestumised kui kitsaskohad. Hindajaks on valdkonna ekspert, kes ei ole projekti tegevusega muus mõttes seotud, tagades objektiivsuse. Hindaja vaatab üle kogu tegevuse projektiüleselt ja tegevussuundade kaupa ning kujundab oma arvamuse saadud materjalide põhjal. Hindaja koostab 2026. aasta lõpuks raporti, mis avaldatakse KÜSK kodulehel. Protsessi korraldatakse 2028. aastal, mil hindaja kujundab enda lõpliku hinnangu projekti tegevuse, eesmärgipärasuse, tõhususe ja tulemuslikkuse osas.

Tabel 2. Tegevustega seotud näitajad

Toetatava tegevuse näitaja nimetus	Siht-tase (2024)	Siht-tase (2029)	Alategevuste väljundid tegevuskava perioodil	Alategevuste väljundite arv tegevuskava perioodil	Selgitus
Koolitus- ja arendustegevuste programm vabaihendustel	0	1	Häkatonid	5	Korraldatakse teenusepakkuja poolt häkatonid, milles osalevad erinevatest KOVidest

e					<p>vabaiühenduste esindajad ja noored. Koos arendatakse ideest lahendus. Häkatoni raames tutvustatakse VABAK tööriistu ja arendatakse osapoolte võrgustikku. Häkatonid, mille sihtrühmaks on noored, kogukonnad ja vabaiühendused ning sisus kasutatakse Vabakonna Akadeemia tööriistu on projekti mõistes koolitus- ja arendus-tegevuste programm vabaiühendustele, mis on toetatava tegevuse 2.2 väljundnäitaja, milleni tuleb jõuda projekti lõpuks.</p>
			Kogukonnapraktika platvormi arendus esmaversiooni teenusepakkuja leidmine	1	<p>Teenusepakkuja, kes vabalt kirjeldusele viib ellu kogukonnapraktika lahenduse täiustamise ja platvormi uuendused lisavõimalustega, mis on tegevuskavas kirjeldatud: *VÜ kalender „Kutsu mind kooli“, mille kaudu vabaiühenduste esindajad saavad end pakkuda</p>

					<p>koolidesse esinema; *E-tundide keskkond kogukonnapraktika tutvustamiseks (5 videot juhendajatele ja noortele); *Vabaühenduste interface vabatahtlike kaasamiseks ja tegevuste haldamiseks; *Koolide interface, mis võimaldab jälgida praktikaperioode ja koolide osalust; *Kuulutustetahvel vabatahtlike ja vabaühenduste vaheliseks suhtluseks („otsin vabatahtlikku“ ja „otsin vabatahtliku töö võimalust“); *Tunnistuse või tööendi moodul, mis võimaldab väljastada osalejatele ametliku kinnituse kogukonnapraktika läbimise kohta; *VABAK tööriistakasti ala, mis sisaldab juhendmaterjale ja häid praktikaid vabatahtlike kaasamiseks.</p>
			VABAK platvormi esmaversion	1	<p>Avalikuks saab esialgne versioon tööriistakastist, mida hakatakse tutvustama ja läbi testimiste täiendatakse.</p>

2.2. Alategevus: Noortele suunatud teadlikkust tõstvate kohtumiste ja sündmuste korraldamine

Jätkatakse noortele suunatud teadlikkust tõstvate kohtumiste ja sündmuste korraldamist. Kaardistatakse 2026. aasta üle-eestiliselt ja maakondlikult noortele korraldatavad kaasamisteemalised sekkumised. Kaardistuse alusel alustatakse tegevus- ja ajakava koostamist noorte kodanikuühiskonna alase teadlikkuse edendamiseks, mis on seostatud teiste üle-eestiliste algatuste plaanidega. Esmase kaardistusega alustatakse 2025. aasta lõpus, mil sõlmitakse esmased kokkulepped koostöö osas. Hetkeks on olemas juba kokkuleppe Tallinn Music Week noorte vabatahtlike tiimiga, kes loovad tavaprogrammi kõrvale omanäolise programmi. 2026. aastal liitub projekti raames tegevusega mentor, kes aitab juhendajal ja tiimil noorte kaasamist juhendada. Protsess jäädvustatakse lühidokumentaalina, mis liigub peale seda ka kaasamisnäitena VABAK platvormile kaasamisnäidete hulka.

Jätkatakse noortele suunatud kohtumiste, sündmuste ja algatuste korraldamist, kuhu kaasatakse noortega tegelevaid organisatsioone, vabakonna esindajaid, ettevõtjaid, kohalikke omavalitsusi ja teisi sihtrühma esindajaid. Kohtumiste ja sündmuste eesmärk on tõsta laste ja noorte teadlikkust kodanikuühiskonna olemusest ja seal osalemise võimalustest. Noortele suunatud teadlikkust tõstvate kohtumiste ja sündmuste ettevalmistamisel ja korraldamisel tehakse sihtrühmaga süsteemset eeltööd ning viiakse läbi teavitustegevusi kodanikuühiskonnas osalemise võimaluste tutvustamiseks. Teavitustegevused hõlmavad nii sündmuste eel- ja järelkommunikatsiooni kui ka laiemalt kasutatavaid teavitusmaterjale, mis aitavad noortel mõista kodanikuühiskonna rolle ja osalusviise.

Tallinn Music Weeki (TMW) vabatahtlike noorteprogramm on valdkondlikult tugev ja praktilisele orienteeritud näide sellest, kuidas noorte osalus suurtel kultuurisündmustel võib kujuneda sisuliseks ühiskondliku vastutuse ja kodanikuteadlikkuse kogemuseks. Algatus toetab TAT 2.2.3.2 eesmärki – noortele suunatud teadlikkust tõstvate kohtumiste ja sündmuste korraldamist – ning võimaldab käsitleda vabatahtlikku tegevust kui õppimise, osalemise ja panustamise kombineeritud vormi.

Koostöö TMW vabatahtlike noorteprogrammiga keskendub noorte sisulise ja mõtestatud kaasamise kvaliteedi tõstmisele. Projekti antud tegevussuuna raames liitub TMW vabatahtlike meeskonnaga noorte kaasamise mentor, kelle roll on toetada programmi korraldajaid ja vabatahtlikke selliste kaasamispraktikate rakendamisel, mis tagavad noorte tegeliku osaluse, vastutuse ja õppimise ning väldivad näilist või formaalset kaasamist. Mentor juhendab nii programmi ülesehitust kui ka vabatahtlike igapäevast kaasamist, aidates noortel mõtestada oma rolli, vastutust ja panust sündmuse korraldamisel.

TMW korraldab koostöös elluvijaga vabatahtlike programmi sisulise ja korraldusliku poole ning katab osaliselt esinejate ja sündmuse programmiga seotud kulud. Projekti kaudu toetatakse noorte osalemist vabatahtlike programmis nende tegeliku osalemisega seotud abikõlblike kulude kaudu, sealhulgas noorte toitlustus-, transpordi- ja muud otsesed osalemiskulud vastavalt tegevussuuna abikõlblikkuse tingimustele. See loob eeldused, et noorte osalemine ei sõltuks nende majanduslikust taustast ning oleks ligipääsetav võimalikult laiale sihtrühmale.

TMW vabatahtlike noorteprogrammi ülesehitus hõlmab vabatahtlike ettevalmistamist, juhendamist, praktilist osalemist ja järelrefleksiooni, pakkudes noortele kogemust, kus nad on samaaegselt õppijad ja aktiivsed panustajad. See aitab tugevdada noorte suutlikkust tegutseda kodanikuühiskonnas ning loob struktuuri, mille kaudu noored mõistavad oma rolli laiemas ühiskondlikus kontekstis.

2026. aastal on kavandatud TMW vabatahtlike noorteprogrammis osalenud noorte kogemuste ja õpikogemuste süstemaatiline kogumine. Kogutakse noorte motivatsiooni, rollide, sisulise panuse ning omandatud oskuste ja hoiakute kirjeldusi. Andmete kogumine toimub intervjuude ja osalusvaatluste kaudu ning koondatakse lühidokumentaalfilmi, mille fookuses on noorte endi kogemus ja mentorite hinnangud kaasamise kvaliteedile. Tegevus on kooskõlas TAT-i punktiga 8.2.12 ning punktiga 10.1, mis käsitlevad andmete kogumist, analüüsi ja tegevuste mõju hindamist.

Analüüsi eesmärk on hinnata noorte osaluspraktikate tugevusi, kitsaskohti ja mõju ning teha järeldusi selle kohta, millised tegurid toetavad sisulist ja kestlikku noorte kaasamist. Dokumenteeritud materjali kasutatakse VABAKi tööriistakasti näidete panga täiendamiseks, kus see seotakse kogukonnapraktika ja teiste noorte kaasamise tööriistadega. Sel moel muutub TMW vabatahtlike programm osaks laiemast õppematerjalist, mida saavad edaspidi kasutada vabaühendused ja omavalitsused üle Eesti.

Tegevus toetab TAT lisa 2 horisontaalseid põhimõtteid, sealhulgas regionaalselt tasakaalustatud arengut ja võrdseid võimalusi, tuues esile erineva taustaga noorte ligipääsu osalusvõimalustele ning praktikad, mis aitavad vähendada osalemisbarjääre. Dokumenteeritud kogemused pakuvad tulevikus praktilisi ja ülekantavaid näiteid sellest, kuidas noori saab kaasata sisuliselt, mõtestatult ja partnerlusel põhinevalt ka väljaspool traditsioonilisi noorsootöö vorme.

Tabel 3. Tegevustega seotud näitajad

Toetatava tegevuse näitaja nimetus	Siht-tase (2024)	Siht-tase (2029)	Alategevuste väljundid tegevuskava perioodil	Alategevuste väljundite arv tegevuskava perioodil	Selgitus
Sündmused noortele	8	70	Sündmus	20 (51)	Aastal 2026 plaanitakse korraldada 20 koostöösündmust. (kumulatiivselt 2023-2026 on 51)
			2026.aasta Tegevus- ja ajakava	1	Elluviija koostab tegevus- ja ajakava noorte kodanikuühiskonna alase teadlikkuse edendamiseks.
			Lühidokumetaal Tallinn Music Week näite jäädvustamiseks	1	Lühidokumetaal Tallinn Music Week näite jäädvustamiseks.

3. Toetatavate tegevuste mõju strateegia „Eesti 2035“ näitajatesse ning seal sisalduvatesse horisontaalsetesse põhimõtetesse

Eri rahvusest, eri vanuses, erivajadustega inimestele võrdsete võimaluste loomine - Arendus- ja koolitustegevuste ning sündmuste käigus käsitletakse muu hulgas ka võrdse kohtlemise teemasid. Avalikkusele suunatud teavitustegevustes ning info- ja koolitusmaterjalide väljatöötamisel järgitakse võrdse kohtlemise põhimõtteid ning välditakse

eelarvamuslikke sõnumeid ja kuvandeid vähemusrühmade kohta. Tegevuste otsese sihtrühma hulka kuuluvad ka võrdset kohtlemist edendavad vabaühendused, et edendada nende oskusi kaasata noori oma töösse.

Sooline võrdõiguslikkus - Tegevuste käigus arendatakse maakondlike kodanikuühiskonna konsultantide ja Eesti vabaühenduste teadmisi ja oskusi kaasata oma tegevustesse noori ja lapsi sõltumata nende soost. Koolitusprogrammides käsitletakse muu hulgas ka soolise võrdõiguslikkuse teemasid, et vähendada võimalikke soostereotüüpseid arusaamu vabaühenduste töös. Avalikkusele suunatud teavitustegevustes ning info- ja koolitusmaterjalide väljatöötamisel järgitakse soolise võrdõiguslikkuse põhimõtteid ning välditakse soostereotüüpseid tekste ja kuvandeid. Toetatavate tegevuste raames tehtavatel hindamistel kogutakse ja analüüsitakse andmeid võimalusel ka soo lõikes.

Ligipääsetavus - Avalikkusele suunatud kohtumiste, koolituste ja teiste sündmuste läbiviimisel tagatakse vajaduse korral ligipääsetavus hoonele ja ruumidele ning infole ja kommunikatsioonile nelja peamise puudeliigiga inimestele (nägemis-, kuulmis-, liikumis- ja intellektipuu).

Tegevused panustavad regionaalsesse tasakaalustatud arengusse - Koostöös maakondlike arenduskeskuste kodanikuühiskonna konsultantide ja maakondliku kodanikuühiskonna nõustamisteenusega seotud isikutega kaardistatakse iga maakonna vabaühenduste arenguvajadused ning selle kaardistamise analüüsi kaudu leitakse regionaalsed erinevused Eesti maakondade vahel.

Regionaalsete erinevuste vähendamiseks viiakse läbi koolitus- ja arendustegevusi, mille sihtrühmaks on kõigi maakondade kodanikuühiskonna konsultandid ja vabaühendused. Koolitus- ja arendustegevuste planeerimisel arvestatakse konkreetse piirkonna arenguvajadustega.

Tegevused panustavad KOVide haldus- ja arendusvõimekusse - tegevuste raames arendatakse nii maakondlike kodanikuühiskonna konsultantide kui ka kohalike omavalitsuste esindajate (näiteks noorsootöötajad, kogukonna koordinaatorid, heaolu ja/või turvalisuse koordinaatorid) teadmisi ja oskusi kaasata noori vabaühenduste tegevustesse. Selleks viiakse läbi ettevalmistavas etapis läbi ümarlaudu maakondades ja kohalikes omavalitsustes, et kaardistada vabaühenduste võimekus oma tegevustesse lapsi ja noori kaasata.